

RIIGI
KAITSEINVESTEERINGUTE
KESKUS

Rain Epler
Riigikogu
riigikogu@riigikogu.ee

Teie: 04.09.2026 nr 2-7/26-224/1

Meie: 18.09.2026 nr 6-3/26/3195-2

Vastuskiri

Lugupeetud Riigikogu liige

Vastame Teie 04.09.2026 saadetud märgukirjale ja esitatud küsimustele. Teie päringu I osa puudutas Riigi Kaitseinvesteeringute Keskuse (edaspidi RKIK) kontrolli-, riski- ja makseprotsesse. Vastuseks I osas esitatud küsimustele selgitame järgmist:

1. Tundmatute või uute ettevõtete puhul teeb RKIK vajadusel täiendavat taustakontrolli, mis võib hõlmata ka ettevõtte füüsilist külastamist ning tootmisvõimekuse, tarneahela ja tegeliku tegevuse kohapealset kontrollimist. Eriti rakendatakse sellist kontrolli suuremahuliste või kõrgema riskiga tehingute puhul, kus enne lepingu sõlmimist või oluliste rahaliste kohustuste võtmist veendutakse võimaluste piires pakkuja usaldusväärsuses, reaalses tootmis- ja tarnevõimes ning esitatud informatsiooni vastavuses tegelikkusele.
2. Vastavalt hanke esemele (selle keerukusele, tundlikkusele) on võimalik nõuda enne lepingu sõlmimist (st hankemenetluse käigus) pakutava toote tootenäidiseid, teostada katsetusi (nt testlaskmised) ning küsida kvaliteedisertifikaate ning muid olulisi dokumente. Üldjuhul toimub ettemaksete tegemine lepingupartneri põhjendatud taotluse alusel, kus põhjendatakse ettemakse tegemise vajadus (nt suuremate tellimuste korral toormaterjalide hankimiseks ning tootmisega alustamiseks).
3. Kui lepingu sõlmib vahendaja või muu ettevõtte, kes ise kaupa ei tooda, kontrollib RKIK tema õigust ja võimekust tugineda tegelikule tootjale hanke käigus esitatud dokumentide ja tõendite alusel. Sõltuvalt hankest ja tehingu iseloomust võivad sellisteks tõenditeks olla näiteks tootja või teise ettevõtte kinnituskirjad, kokkulepped tootmis- või tarnevõime kasutamiseks, investori või emaettevõtte kinnitused ning muud dokumendid, mis tõendavad vajalike ressursside ja võimekuse olemasolu.

Kui pakkuja tugineb lepingu täitmisel teise ettevõtte võimekusele, peab selline tuginemine olema dokumentaalselt tõendatud. Otseste kinnituste nõudmine tootjalt sõltub konkreetse hanke tingimustest, tehingu mahust ja riskidest. Suuremate või kõrgema riskiga tehingute puhul võib RKIK lisaks dokumentidele kontrollida ka tootja tegelikku osalemist, tootmisvõimekust ja valmisolekut lepinguliste kohustuste täitmiseks.

4. Viidatud juhul ei olnud tegemist ühe lepingu raames tehtud esimese, teise, kolmanda ja neljanda ettemaksega. Tegemist oli erinevate lepingutega ning iga ettemakse oli seotud eraldiseisva lepinguga.

Ühe lepingu raames ei tehta järjestikuseid ettemakseid selliselt, et uus ettemakse tehakse sõltumata eelmise ettemaksega seotud kohustuste täitmisest. Küll aga võivad suuremahulised ja pika tähtsajajaga lepingud sisaldada etapiviisilist maksegraafikut. Sellisel juhul võivad maksed olla seotud

konkreetsete lepinguliste etappidega, näiteks projekteerimise või disainietapi lõpetamise, tootmise alustamise, teatud tootmisetapi saavutamise, tehasekatsete või muu lepingus määratletud tulemusega.

Selliseid etapimakseid ei käsitleta eraldiseisvate ettemaksetena, vaid lepingu täitmise käigus kokkulepitud vahe-eesmärkide saavutamise seotud maksetena. Enne vastava makse tegemist kontrollitakse lepingus ette nähtud viisil selle makse aluseks oleva tingimuse täitmist. Kontroll ei pea igal juhul tähendama kauba füüsilist ülevaatamist, selle täitmist võib tõendada ka dokumentatsioon, katseprotokoll, tootmisaruanne või muu lepingus kokkulepitud tõend.

5. Turu-uuringutest selgub, millised ettevõtted turul on, kuid suuremahuliste ettemaksete puhul kasutame finantstagatise pigem harva. Pangagarantiide, ettemaksegarantiide, emaaetevõtte või tegeliku tootja garantiide ning muude võimalike tagatiste kasutamine või mittekasutamine on osa hankestrateegiast.

Selliste tagatiste vajaduse ja võimaliku kasutamise otsustab RKIKi investeeringute komitee. Seni ei ole praktikas olnud vajadust rakendatud finantstagatise realiseerida. Samas oleme valmis senise praktika üle vaatama ning hindama tagatiste kasutamist edaspidi juhtumipõhiselt, lähtudes hankega seotud riskidest ja turuolukorrast.

6. Alates Riigikontrolli aruande eelnõu saamisest oleme tänaseks parandanud ära konkreetsed vead, millele Riigikontroll aruande eelnõus viitas ning korrastanud ostutellimused, mis olid siiani arveldamata, kuid tärned olid toimunud. Lõpule on viidud lõpetamata põhivara inventuur ning hetkel on käimas aktiivselt ettemaksete inventuur. Lisaks oleme alustanud sisekontrolliprotseduuride tugevdamist ja regulaarset seiret aruandluse osas ning infosüsteemide arendustena tellinud kontrollaruanded raamatupidamiskannete ja lepingute täitmise jälgimiseks.

Lähiajal alustame koolitustega töötajatele valitsemisala planeerimisjuhise paremaks tundmiseks, mis on suurema koolitusprogrammi osa. Samuti on algatatud sisemiste kordade ja juhendite ülevaatamine ja ajakohastamine, näiteks hankekord ning teabehalduse kord on hetkel ülevaatamisel ning eesmärk on ajakohastatud korrad kehtestada uue aasta algusest. Kõikidele planeeritud tegevustele on määratud vastutajad ja tähtajad, seirame tegevuskava täitmist iganädalaselt juhtkonnas ning samuti toimub tegevuskava seire Kaitseministeeriumi poolt iganädalaselt. Tegevuskava elluviimise eest vastutab RKIK-s selleks peadirektori käskkirjaga moodustatud töörühm.

7. Üldjuhul RKIK ega Eesti riik teiste riikide, rahvusvaheliste organisatsioonide või fondide rahastuse eest kaitseotstarbeliste kaupade hankimise ja vahendamise eest eraldi teenus-, haldus- või vahendustasu ei saa. Üksikute abistamislepingutega seoses on RKIK sõlminud kokkuleppeid, mille raames on hüvitatud RKIKi tööjõukulusi. Tegemist ei ole eraldi teenus- või vahendustasuga, vaid konkreetsete tegevustega seotud tööjõukulude hüvitamisega

Teie päringu II osas esitatud küsimused on seotud konkreetset äriühingut puudutava võimaliku informatsiooniga. Selgitame, et arvestatav osa RKIKi valduses olevast teabest sisaldab teavet, mille näol on tegemist asutusesiseseks kasutamiseks mõeldud teabega (AK teave) avaliku teabe seaduse tähenduses (AvTS) (sh võimalike tarnijatega seonduv, sisaldades ärisaladust, isikuandmeid ning muud AvTS § 35 nimetatud teavet). Sellise teabe avaldamine on seaduste alusel keelatud.

Riigikogu komisjonil on õigus nõuda Vabariigi Valitsuselt ja täidesaatva riigivõimu asutustelt oma tööks vajalikke andmeid riigikogu kodu- ja töökorra seaduse (RKKTS) § 22 lg 1 punkt 1 alusel. Oma kirja olete Te esitanud aga Riigikogu liikmena, mitte komisjoni liikmena. Selgitame, et üksikul Riigikogu liikmel ei ole Riigikogu komisjoni õiguseid. Riigikogu liige saab piiratud juurdepääsuga andmeid (sh AK teavet) pärida ja kasutada üksnes seaduses sätestatud

korras ning sellises ulatuses, mis on otseselt vajalik tema kui rahvaesindaja seadusjärgsete ülesannete ja kohustuste täitmiseks. Seadus näeb ette, et kui seadusega sätestatud juhul taotletakse avalike ülesannete täitmiseks juurdepääsu AK teabele, teatatakse teabevaldajale teabele seaduses sätestatud juurdepääsu alus ja eesmärk (AvTS § 38 lg 3¹). Teie kirjast ei selgu juurdepääsu õiguslik alus ja eesmärk. Seega palume teatada teabele juurdepääsu õiguslik alus (millise seaduses sätestatud Riigikogu liikme konkreetse ülesande täitmiseks Te teavet vajate) ja juurdepääsu eesmärk (AvTS § 38 lg 3¹). Sõltuvalt vastusest otsustab RKIK võimaliku teabe väljaandmise üle.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Elmar Vaher
peadirektor

Koopia:
Janar Holm, riigikontrolör